

gics ens proven que el mot apareix en terres hispano-musulmanes quatre segles abans que a Castella i quatre i mig abans que a Catalunya, i que la primera documentació cristiana prové d'una zona tan arabitzada com la de Terol i Albarrazi, és molt natural que *ESTORRIACA vagi sofrir el conegut canvi mossàrab de *st* en *ç* o en *ç*; canvi ara tan ben conegut, després dels estudis que li dedicarem Amado Alonso i jo mateix; cf. p. ex. el que en dic a l'article ZAMBO del DCEC. Però un *açurriaqa* o *açurriyâka* tenia els aires d'una forma proveïda d'article àrab, i per tant no és estrany que les fonts aràbigues l'escriguin sense *a*, *surriyâqa*; tinguem en compte també que els moros sentien la *s* hispànica com *š* i els castellans la *s* aràbiga com *ç*, mentre que la *ç* era un fonema estrany al consonantisme àrab, i per tant li havien de preferir l'altra inicial no podent pronunciar-ho amb altra consonant que *llur sin*. Despullada del suposat article àrab va passar al català i al castellà, però encara amb la *a*-etimològica en basc i en portuguès.

En fi, la *-k-* romànica no era ben igual a cap de les dues variants semítiques, de manera que en el mossàrab arabitzat tan sovint apareix amb *qaf* com amb *kef*; els cristians sentien el *qaf* com un so fortíssim però sonor i en feien *-g-*, mentre que el *kef* resta sord al passar al romànic: hi hauria variants amb tots dos timbres en l'oclusiva, i d'aquests sortiria la catalana en *-aca*, d'aquells la *-g-* del cast. i portuguès.

Si el mot ha restat estrany a les Illes Balears i al P. Val. és perquè en aquestes terres, més fortament arabitzades, s'imposà el tipus àrab pur *assot*, mentre que *xurriaca* s'estengué a tot el Princ. des del fons mossàrab del triangle Tortosa-Fraga-Artesa-Tarragona; potser pel gran paper que sempre tingueren els traginers d'aquella banda per tot Catalunya.

Com vaig demostrar el 1937 (BDC xxiv, 71) i confirmà AAlonso en la seva monografia, el grup *-st-* en mossàrab donava en uns llocs *tš* i en altres *ts* (segons sembla amb gran entrecreuament de geografia dialectal): *Monachil* es troba, ací i allà, al costat d'*Almonacid*, com a resultat de *MONASTERIUM*: també es comprèn, doncs, que hi hagi (*t*)*xurriaca* en català, i en cast. *zurriaga*, tot havent-hi també una zona de *ç* en cat. occidental. En el DCEC desenrotllo alguns detalls secundaris de la qüestió *st* > *ç/è* que ja no cal repetir ací (889a16-55).

Si se'ns pregunta per què aquella forta metàtesi es produí només en el domini ibero-romànic i no a la resta de la Romània, també hi ha d'aquest punt una explicació molt natural: només a Hispània hi havia un sufix pre-romà *-aga* o *-aca* (V., p. ex., ARGELAGA), i és la seva existència que féu possible tal canvi. A França i Itàlia, on semblant sufix no existia, hauria estat inconcebible que s'alterés tan greument la figura d'un mot terminant en *-ATA*, sufix freqüentíssim.

Tampoc la forma port. pot fer trontollar aquesta etim.: la terminació masculina ja l'hem vista existent en àrab, i l'eliminació d'una *ç* va d'acord amb la fonètica portuguesa (*estudiar* > *estudar*, *bèstia* > *besta*, *mirrado* < *esmirriado*). Només la *-z-* sonora és xocant;

però les formes del català, el mossàrab, el cast. medieval, el gascò i el basc són unànimement sordes, per tant tenim dret a mirar la *z* d'*azorraque* com una alteració local, estrictament portuguesa. Pogué haver-hi influència d'un altre mot, com *zorrar* 'arrossegar' o *zorra* 'espolsadors' per treure la pols. Altrament els menuts detalls fonètics andals es troben a cada pas en els manlleus lingüístics, i amb la mateixa sonora inesperada topem en el port. *aziago* i el nostre *ATZIAC*, potser a causa del grandíssim nombre d'arabismes en *az-*; çn'hi hauria un altre cas en aquell *azoutar* que cito del gloss. del S. XIV? n'hi ha com *Azézere* en la toponímia mossàrab portuguesa; i, en canvi, en sentit contrari, tenim sorda contra les regles en el cas de *SÁFRA* i d'*açoifeite* (cast. AZUFAIFA).

DERIV.: *Xurriacada* [Lab.]. *Xurriacar* [DAg.], 'criticar, rebentar': «en la novella --- no hi cerquen psicologies --- i sí un passatemp honest ---. En MzPelayo --- prengué aquest punt de vista, estimant --- que no aspirava jo a res més, en fer l'obra; altrament prou l'hauria *xurriacada*, NOLLER, Mem. Lit., 52.4f. *Xurriaquejar* [Lab.]. *Xurriacaria* (AlcM, per a la *-ri- < -rri-*), V. supra.

¹ No sols a l'ed. princeps, de 1507, sinó també a la de 1562, aquí amb lectura més clara de la cedilla. De tota manera ja l'ordre alfabètic, a la fi dels mots en *ci-*, *ço-* (*çoc* 'esclop' etc.) ho hauria fet inequívoc. — ² Endemés Elcock preferia un derivat de *CORIUM* 'cuïro' al derivat de *CORRIGIA*, cosa de poca importància per al cas; per bé que errònia, sense cap dubte, com sigui que **EXCORIATA* no hauria pogut donar altra cosa que **écoirée* en francès, **scoiata* en italià etc.

³⁵ *Xurriament*, *xurriar*, V. *xorrar* *Xurriburri*, V. *xurro* *Xurriqueresc*, *xurriquerisme*, V. *xoriguer* *Xurrimburri*, V. *xurro* *Xurripàmpol*, *-pàmpoli*, V. *xorimpampa* *Xurrimurri*, *xurrisburris*, *-smurris*, V. *xurro* *Xurritada*, V. *xorrar*

⁴⁰ XURRO, origen incert, potser de creació expressiva, potser més aviat pre-romà almenys en part, però amb aportació d'elements d'aquell caràcter. □ 1.ª doc.: 1851.

⁴⁵ Escriu: «*Cúrro*, *-rra*: churro o el ganado riberiego y también su lana, de inferior calidad a la del merino; se aplica por desprecio, además, a los aragoneses y a los habitantes de algunos pueblos de esta provincia comarcana a Aragón; como también por alusión a las personas de carácter tozudo o testarudo» (s. v. *jur*); «aragonès de la *Xurrieria*, o sigui de les comarques aragoneses veïnes del Regne de València» (DAg.).

En realitat és un poc exagerat dir «por desprecio»: sí que té aquest caràcter quan es refereix a la gent d'Aragó, però parlant dels valencians de llengua castellana, ha vingut, almenys en el nostre segle, a usar-se com a denominació ben objectiva d'aquella gent i aquests llocs: ho he sentit usar a persones que no els tenen sinó simpatia, i oït algun cop, fins i tot, a na-